

STORTINGET

Innst. 193 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:62 S (2022–2023)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om konkurransedyktige strømpriser i Norge

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sønorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.
2. Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft. Overskuddskraft som Norge ikke trenger selv, kan selges via mellomlandsforbindelsene til europeiske priser i kvantum som ikke påvirker norske priser.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal, lederen Marianne Sivertsen Næss og Hadia Tajik, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Kenneth Engvoll Løland, Siv Mossleth og Ole André Myhrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 62 S (2022–2023) fra representantene Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om konkurransedyktige strømpriser i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, viser til at den økte strømprisen i Norge og Europa bl.a. er en direkte følge av Russlands angrepskrig mot Ukraina.

Flertallet mener at Norges forsyningssikkerhet må ivaretas i en tid med stor usikkerhet i energi- og kraftmarkedene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Frem-

skrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser videre til svarbrev fra olje- og energiministeren av 3. januar 2023 om forslaget. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Dette flertallet viser til at det har blitt innført en rekke tiltak for å redusere belastningen for sluttbrukere av kraft i Norge i møte med de høye strømprisene, blant annet strømstøtteordninger for husholdninger, jordbruk og frivillighet, økt bostøtte, økte overføringer til kommunene for merutgifter til økonomisk sosialhjelp, økt stønad til studentene og tilskudd til Enova og Husbanken for å støtte enøktiltak i husholdningene.

Dette flertallet mener at rikelig tilgang på ren og rimelig kraft i årtier har vært den norske industriens fremste konkurransefortrinn. Tilgangen på nok og rimelig ren kraft skal også i fremtiden være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv og et gode for den norske befolkningen.

Dette flertallet understreker at det norske kraftsystemet er basert på stor grad av offentlig eierskap og en langsiktig ressursforvaltning som sikrer god utnyttelse av nasjonale ressurser og den norske forsyningssikkerheten.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, vil understreke at norsk olje- og gassproduksjon er et sentralt bidrag til europeisk kraftforsyning i dagens situasjon, og mener at norsk petroleumssektor skal utvikles, ikke avvikles. Fortsatt norsk gassproduksjon vil med all sannsynlighet være et viktig bidrag til den europeiske kraftbalansen også på lengre sikt.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, mener det trengs en samlet plan for økt kraftproduksjon og utbygging av nett som kommer både industrien og samfunnet for øvrig til gode og tar hensyn til miljø og lokalsamfunn.

Dette flertallet viser videre til at Norge og Norden i betydelig grad er integrert i det europeiske kraftmarkedet.

Dette flertallet understreker, som Energikommisjonen, at handelen med omliggende land dreier seg både om forsyningssikkerhet og lønnsomheten ved selve handelen. Det er potensial for gevinster for Norge ved handel også i fremtiden. Variasjoner i tilsig fra år til år er forventet å bli enda større fremover som følge av klimaendringene, hvilket gjør at vi vil ha behov for import i tørrår. For Norge blir det avgjørende å klarlegge om kraftsystemene vi er koblet til, vil være i stand til å levere kraft til Norge som kan bidra til å ivareta tørrårsproblemet når omliggende land bygger ned den termis-

ke kraftproduksjonen. Norge med sitt unike kraftsystem dominert av vannkraft har et annet utgangspunkt enn våre naboland når markedsdesignet endres. Norge må derfor sikre norske interesser når videre utvikling formes, slik at det tas høyde for norske særtrekk og behov.

Dette flertallet viser til at Norge i en anstrengt forsyningssituasjon vil ha behov for å importere kraft fra land rundt oss. Selv i år uten en anstrengt forsyningssituasjon vil Norge ha fordeler av å kunne ha import av billig kraft, blant annet i timer med høy vindkraftproduksjon i våre naboland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser videre til svarbrev fra olje- og energiminister Terje Aasland 3. januar 2023 og stiller seg bak statsrådets vurdering.

Disse medlemmer viser til at dagens situasjon må løses både med kortsiktige tiltak for å avlaste husholdninger, næringsliv og frivillige organisasjoner og med langsiktige tiltak som sikrer den norske kraftforsyningen og sørger for nok og rimelig kraft til folk og industri, og viser videre til at regjeringens tiltak har trygget norske husholdninger, utsatt næringsliv og frivilligheten. Disse medlemmer viser særlig til strømstøtteordningen for norske husholdninger, som i dag dekker 90 pst. av strømkostnaden over en gjennomsnittspris på 70 øre/kWh i vintermånedene.

Disse medlemmer viser til regjeringens forslag til statsbudsjett, jf. Prop. 1 S (2022–2023), der det foreslås 165 mill. kroner i økt bevilgning for å styrke energistyresmaktenes mulighet til raskere gjennomføring.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har vedtatt at det skal nedsettes et eget utvalg som skal se på prisdannelsen i strømmarkedet i kjølvannet av Energikommisjonens rapport. Utvalget skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen og et fortsatt sterkt energisamarbeid. Disse medlemmer merker seg at et flertall i Energikommisjonen mener det er grunnlag for å utrede

«hvordan utveksling på mellomlandskablene kan innrettes slik at prissmitten fra store omkringliggende kraftsystem til det relativt lille norske systemet ikke overstyrer norske energipolitiske målsettinger».

Disse medlemmer mener at et slikt utvalg i et overordnet perspektiv bør se på hvordan dette kan følges opp. Slik representantforslaget er fremsatt, er det ikke gitt at et budområde rundt mellomlandsforbindelsene, eller opprettelsen av en egen auksjon for forbindelsene, vil redusere norske strømpriser. Disse medlemmer viser til at det ved den eksisterende kabelen «North Sea Link» til Storbritannia i dag er et slikt eget

budområde med egen auksjon som ikke har hindret norske og britiske priser i å påvirke hverandre.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har lagt fram en styringsmekanisme som skal sikre at Norge alltid har nok vann i magasinene. Produsentene får forsyningssikkerhet som en del av sitt mandat, og energimyndighetene får adgang til å gripe inn i magasindisponeringen i situasjoner med reell fare for knapphet på energi og når produsentenes risikovurdering avviker klart fra myndighetenes. Det tydeliggjøres også at det, av hensyn til forsyningssikkerheten, kan fastsettes begrensninger på utenlandsforbindelser i situasjoner med reell fare for knapphet på energi og når det ikke er import til Norge. Disse medlemmer viser til at styringsmekanismen styrker norsk forsyningssikkerhet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre har varslet at det ikke vil bli bygget nye mellomlandsforbindelser i denne stortingsperioden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at rikelig med ren og rimelig energi skal være en konkurransefordel for norsk industri og næringsliv og et gode for norske husholdninger. De siste 30 årene, frem til 2021, har de norske kraftprisene vært de laveste i Europa med god margin, kun slått av Island. Flertallet mener det må være et mål for kraftpolitikken at man raskest mulig kommer tilbake dit. Flertallet vil understreke at økt kraftproduksjon, mer nett og mer effektiv bruk av kraften vil bidra til å få prisene ned.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre har fremmet en rekke forslag i Stortinget for å bidra til dette, og disse medlemmer viser til Meld. St. 36 (2020–2021) Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser, samt Representantforslag 222 S (2021–2022) om energi for fremtiden, Representantforslag 288 S (2021–2022) om umiddelbare tiltak mot energikrisen, og mindretallsforslag nr. 3, nr. 4, nr. 10, nr. 11, nr. 12, nr. 20 og nr. 31 i Innst. 446 S (2021–2022).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne merker seg følgende utdrag fra statsrådens svarbrev om representantforslaget:

«Videre, dersom Norge kun skal selge overskuddskraft til utlandet uten at det europeiske kraftmarkedet setter prisen, vil det i praksis medføre at Norge ikke lenger er en del av det europeiske kraftmarkedet. Det kan også medføre at vi ikke får tilgang på import når vi virkelig trenger det, for eksempel i en kald vinter hvor det også er svært lav magasinfylling.»

Disse medlemmer legger også vekt på at Norge skal videreutvikle kraftsystemet sitt innenfor rammene av inngåtte avtaler og forpliktelser med nordiske og europeiske partnere.

Disse medlemmer viser til at det i EU og Storbritannia er en pågående diskusjon om innretningen av energisamarbeid mellom land og prismekanismer. Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen, som på andre politikkområder, deltar i slike prosesser og fremfører norske synspunkter i koordinasjon med nordiske land som vi er tett integrert med i kraftsystemet.

Disse medlemmer viser videre til svarbrev fra statsråd Terje Aasland til komiteen datert 3. januar 2023 om hvordan prissetting foregår, og der det påpekes at Norge er en del av det europeiske kraftmarkedet. Statsråden understreker at

«ved reduksjon av kapasitet på selve utenlandsforbindelsene, vil opprettelse av et prisområde rundt en forbindelse i et forsøk på å redusere kraftprisen ellers i Norge kunne være i strid med våre internasjonale forpliktelser.»

Disse medlemmer mener derfor at forslagene fremmet i Dokument 8:62 S (2022–2023) potensielt strider med inngåtte avtaler og regelverk. Forslagene lar seg vanskelig gjennomføre. Videre viser disse medlemmer til at energieffektivisering og økt produksjon av fornybar kraft på naturens premisser er alternativer for å holde kraftprisen rimelig. Dette har ikke den samme risikoen for å sette Norge på siden av det europeiske kraftmarkedet og den forsyningssikkerheten det innebærer å kunne importere kraft når Norge har behov for det.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet og Rødt viser til at Sør-Norge har hatt skyhøye strømpriser siden 2021. Disse medlemmer peker på at den voldsomme økningen i strømpriser sammenfalt med åpningen av to nye utenlandskabler. Dette medførte en betydelig økt eksportkapasitet og prissmitte fra land med dyrere strøm enn Norge, der fossil energi i stor grad er bestemmende for prisdannelsen. Samtidig har det europeiske markedet blitt påvirket av Russlands struping av gass allerede fra og med sommeren 2021. Situasjonen ble bare verre av Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina fra 24. februar 2022.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt vil påpeke at situasjonen med rekordhøye strømpriser for norske forbrukere har vart siden sommeren 2021. Disse medlemmer har en rekke ganger foreslått tiltak for å avhjelpe denne situasjonen.

Disse medlemmer vil understreke at det i mange år har vært et velfungerende strømmarked med god balanse og utveksling mellom i hovedsak de nordiske landene. Denne balansen ble sterkt forrykket ved tilkoblingene av de to siste kablene til Tyskland og England. Disse medlemmer vil vise til at i løpet av 2021 og første halvår 2022 eksporterte Norge 24 TWh mer enn vi importerte. Dermed ga kablene Norge en svakere forsyningssikkerhet enn vi hadde hatt uten disse kablene.

Disse medlemmer merker seg at stadig flere aktører nå innrømmer at de to siste eksportkablene har ført til prissmitte. Norges konkurransefortrinn, ren og billig kraft, er per i dag borte. Disse medlemmer mener det er avgjørende viktig å få prisene tilbake på et historisk normalnivå, og at vi i dag har virkemidler for å oppnå dette.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sønnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.»

«Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft. Overskuddskraft som Norge ikke trenger selv, kan selges via mellomlandsforbindelsene til europeiske priser i kvanta som ikke påvirker norske priser.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil videre vise til at norsk kraftproduksjon faktisk har steget kraftig gjennom flere år. Rundt 2010 var normal årsproduksjon i det norske kraftsystemet 130 TWh. I dag er den på 155 TWh. Normalt forbruk, inkludert alt næringsliv, har i samme periode steget fra 125 til 135 TWh. Til sammenligning har landene Norge er sammenkoblet med, hatt en samlet reduksjon på rundt 100 TWh.

Disse medlemmer vil påpeke at Norge som tilbyder av elektrisk strøm betyr svært lite for Europa. Der Norge spiller en positiv og vesentlig energirolle for Europa, er gjennom salg av gass, der Norge dekker ca. en tredjedel av Europas gassforbruk. Skal Norge vise praktisk solidaritet med Europa, gjøres dette først og fremst gjennom utvinning og fortsatt leting etter olje og gass. Disse medlemmer vil videre påpeke at Norges sterke posisjon som gassleverandør gir Norge en sterk posi-

sjon i forhandlinger med EU om handlingsrommet i EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er flere tiltak som kan gjøres for å få redusert strømprisene på kort sikt. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis forslag om å opprette et statlig strømsalgsselskap for å ta over rollen til strømsalgsselskapene. Strømsalgsselskapene har til fulle vist at de ikke setter hensynet til forbrukerne høyt nok og tilbyr svært dårlige avtaler for folk. Disse medlemmer ønsker å trekke fram muligheten for et toprissystem hvor man har forskjellig pris på innenlands bruk og eksport. Energikommisjonens rapport skisserer et mulig scenario hvor driften av mellomlandsforbindelser i mindre grad kobles opp mot de daglige prisene på kraftbørsen. En kraftbørs er ikke den eneste måten å ha handel med nabolandene på. Norge har en unik kraftsituasjon i Europa med vår svært utbygde vannkraft. Den gir fleksibel effekt, men er også avhengig av tilsig av vann. Det er derfor ikke gitt at handel på premisene til land uten vannkraft er gunstig for Norge. Det vil uansett være interesse i Europa for effekten norske vannkraftverk tilbyr. Disse medlemmer ønsker ulike løsninger, som prispunkter rundt mellomlandsforbindelser, som legger grunnlag for et toprissystem, velkommen.

Komiteens medlem fra Rødt slutter seg til beskrivelsen av disse sammenhengene som fremgår av saksordførermerknadene i Innst. 25 S (2022–2023) knyttet til Redegjørelse gitt i Stortinget 19. september 2022 av olje- og energiministeren om kraftsituasjonen samt ni representantforslag innenfor temaet energi.

Dette medlem viser videre til Rødts forslag i Dokument 8:78 S (2022–2023) om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften, som komiteen også har til behandling, der Rødt fremmer en rekke forslag for å gjøre noe med prisdannelsen for å få bukt med de skyhøye prisene. Å peke på kraftutbygging som eneste løsning for å få ned strømprisene vil innebære svært, svært store naturinngrep uten å gi resultater for prisnivået på kort sikt.

Dette medlem peker på at Energikommisjonen ikke har hatt som mandat å se på prissettingen, men i stedet på hvordan vi kan unngå kraftunderskudd i fremtiden. Det er et viktig mandat, men det løser ikke dagens strømpriskrise. Regjeringen har selv understreket at de vil sette ned et nytt strømutvalg, som skal dekke politikk-områder Energikommisjonen ikke har hatt i sitt mandat.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i mandat å se på modeller for prissettingen av kraft som end-

rer dagens fordeling der kundene får enorme utgifter, mens kraftselskapene får enorme inntekter.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i mandat å se på hvordan bruken av utenlandskablene kan endres for å ivareta målet om at rimelig, fornybar kraft skal være et konkurransefortrinn for kunder i Norge.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i mandat å vurdere hvordan det kan legges begrensninger på hva kraftselskapene kan sette prisen på fornybar kraft til, for eksempel gjennom en makspris på strøm. Stortinget ber videre regjeringen se på hvordan dette kan virke i kombinasjon med en progressiv avgift på høyt forbruk, et såkalt topprissystem.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti viser til at vi lever i en tid der solidaritet mellom land og samhold i Europa er svært viktig. Dette gjelder også på energifeltet. I tillegg vet vi at vannkraftverkene får mer kraft ut av hver dråpe når fyllingsgraden er høy, ved at fallhøyden og trykket blir større. Om magasinfyllingen er høy, vil det derfor være mer kraft å fordele til både nordmenn og våre handelspartnere. Dette er klokt og solidarisk.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at det er et godt utgangspunkt i kraftpolitikken at Norge gjennom eksport av kraft drar inn store summer som igjen kan brukes til å subsidiere det norske folks strømpriser. Likevel viser dagens situasjon at husholdninger, landbruket og frivilligheten sliter med høye strømpriser til tross for strømstøtte. Dette medlem har derfor en rekke ganger foreslått en styrket strømstøtte for disse. Kirker og næringsliv rammes særlig hardt, ettersom de ikke får noe statlig strømstøtte per nå. Det er derfor et klart behov for å finne løsninger som kan gi Norge lavere strømpriser. Dette medlem mener vi trenger mer informasjon, slik at det på et bedre kunnskapsgrunnlag kan vurderes om modellen som foreslås, er innenfor rammene av EØS-regelverket.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sørnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet, og legge dette frem senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.»

Komiteens medlemmer fra Rødt og Kristelig Folkeparti viser til at Energikommisjonen i NOU 2023:3 kapittel 1.8.2 behandlet handel med utlandet. Det vises der til at det er viktig at norske interesser formuleres ut fra norske fortrinn og utfordringer, og at Norge deltar aktivt i debatten der nye regler for markedsdesign og krafthandel utvikles og endres. Som ledd i dette er det behov for et bedre kunnskapsgrunnlag for å hindre prissmitte fra handelspartnere til Norge.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan utvekslingen via mellomlandskablene kan innrettes slik at prissmitten fra omliggende kraftsystem til det norske systemet ikke overstyrer norske energipolitiske målsettinger.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sørnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft. Overskuddskraft som Norge ikke trenger selv, kan selges via mellomlandsforbindelsene til europeiske priser i kvanta som ikke påvirker norske priser.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sørnorske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet, og legge dette frem senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan utvekslingen via mellomlandskablene kan innrettes slik at

prissmitten fra omliggende kraftsystem til det norske systemet ikke overstyrer norske energipolitiske målsettinger.

Forslag fra Rødt:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i mandat å se på modeller for prissettingen av kraft som endrer dagens fordeling der kundene får enorme utgifter, mens kraftselskapene får enorme inntekter.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i mandat å se på hvordan bruken av utenlandskablene kan endres for å ivareta målet om at rimelig, fornybar kraft skal være et konkurransefortrinn for kunder i Norge.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sikre at det nye utvalget som skal se på hvordan strømprisene settes, får i man-

dat å vurdere hvordan det kan legges begrensninger på hva kraftselskapene kan sette prisen på fornybar kraft til, for eksempel gjennom en makspris på strøm. Og videre se på hvordan dette kan virke i kombinasjon med en progressiv avgift på høyt forbruk, et såkalt topssystem.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:62 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Halleland og Marius Arion Nilsen om konkurransedyktige strømpriser i Norge – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 16. februar 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Stein Erik Lauvås

ordfører

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1941-

3. januar 2023

**Representantforslag 62 S (2022-2023) om konkurransedyktige
strømpriser i Norge**

Jeg viser til brev fra Stortinget av 13. desember 2022 vedlagt representantforslag 62 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Terje Halleland og Marius Arion Nilsen. Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen innføre modeller der det opprettes egne prispunkter på egnede mellomlandsforbindelser for å separere og avlaste det sør-norske kraftmarkedet for prissmitte fra det europeiske kraftmarkedet.
2. Stortinget ber regjeringen gi Statnett mandat og ressurser til å operere mellomlandsforbindelser via nye prispunkter, der formålene er å oppnå normale strømpriser i Norge (sett i historisk kontekst), ivareta høy forsyningssikkerhet i Norge og håndtere import og eksport av kraft. Overskuddskraft som Norge ikke trenger selv, kan selges via mellomlandsforbindelsene til europeiske priser i kvantum som ikke påvirker norske priser.

Energi- og miljøkomiteen ber om departementets uttalelse til representantforslaget.

Norge er del av det nordiske kraftmarkedet, som igjen er en del av det europeiske kraftmarkedet. Hovedgrepene i EUs regulering av kraftmarkedene og krafthandel mellom land er langt på vei sammenfallende med prinsippene i det norske og nordiske kraftmarkedet.

Handelen over utenlandsforbindelsene skjer ved såkalt markedskobling. Dette innebærer at produsenter og forbrukere i Norge selger og kjøper kraften sin i Norge. På samme måte som produsenter og forbrukere i utlandet selger og kjøper kraften i sine land. Strømprisene i de

forskjellige landene fastsettes på kraftbørsene (NordPool i Norge), og flyten på utenlandsforbindelsene går fra det landet som har lavest pris til det landet som har høyere pris. Dette kan variere time til time, og mellom forskjellige forbindelser til forskjellige land. Dette systemet sikrer at kraften til enhver tid flyter dit den trengs mest.

I henhold til forskrift om systemansvar har Statnett, som systemansvarlig, blant annet ansvar for å inndelegge Norge i budområder for å håndtere store og langvarige flaskehalser i regional- og transmisjonsnettet. Formålet med inndelingen i markedsområder er hensynet til driften av det samlede kraftsystemet og utnyttelsen av de totale ressursene. Grensen for markedsområdene settes på de stedene hvor det i mange driftssituasjoner oppstår flaskehalser i nettet, men det er ikke alltid slik at det er flaskehalser, og dermed forskjellig pris, mellom områdene. Å innføre et prisområde rundt ilandføringspunktene for utenlandsforbindelsene vil ikke være i tråd med hensikten med inndelingen av Norge i ulike budområder slik det er idag.

Dersom innføring av et prisområde rundt ilandføringspunktene for utenlandskablene skulle hatt noen virkning på kraftprisen i Norge for øvrig, må kapasiteten inn til prisområdet settes lavere enn kapasiteten på kabelen. Dersom kapasiteten inn til prisområdet er høyere, vil det være kapasiteten på utenlandsforbindelsen som vil være begrensningen, og det vil ikke bli noen prisforskjell inn mot området. Å sette kapasiteten inn til prisområdet lavere enn kapasiteten på utenlandsforbindelsen vil i praksis ha samme effekt som å redusere kapasiteten på selve utenlandsforbindelsen.

Som ved reduksjon av kapasiteten på selve utenlandsforbindelsene, vil opprettelse av et prisområde rundt en forbindelse i et forsøk på å redusere kraftprisen ellers i Norge kunne være i strid med våre internasjonale forpliktelser. De juridiske virkningene av å innføre et prisområde rundt ilandføringspunktene for utenlandskablene må eventuelt vurderes nærmere opp mot våre internasjonale forpliktelser. Eksportrestriksjoner er i utgangspunktet forbudt etter EØS-retten, men hensynet til energisikkerhet er et legitimt formål som kan begrunne unntak. EØS-retten åpner for at kvantitative eksportrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning på nærmere vilkår kan være begrunnet i hensynet til forsyningssikkerhet. I en avveining av behovet for eventuelle endringer må det legges vekt på at vi i en anstrengt forsyningssituasjon kan ha behov for å importere kraft fra utlandet.

Videre, dersom Norge kun skal selge overskuddskraft til utlandet uten at det europeiske kraftmarkedet setter prisen, vil det i praksis medføre at Norge ikke lenger er en del av det europeiske kraftmarkedet. Det kan også medføre at vi ikke får tilgang på import når vi virkelig trenger det, for eksempel i en kald vinter hvor det også er svært lav magasinfylling.

Regjeringen er opptatt av å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig. Det er viktig at vi ikke beslutter kortsiktige løsninger som gjør situasjonen verre. I utgangspunktet tror jeg at dersom vi tenker «kun Norge» i energisammenheng, vil vi stå svakere stilt i fremtida når det gjelder tilstrekkelig tilgang på rimelig energi.

Nettopp fordi situasjonen er så særegen har det vært behov for å bygge et større kunnskapsgrunnlag. Tidligere i høst kom regjeringen og SV til enighet om å nedsette et offentlig utvalg som skal utrede ulike forhold ved prisdannelsen for strøm. Utvalget skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen og et fortsatt sterkt energisamarbeid.

En slik utredning av strømmarkedet vil gi bedre grunnlag for å ta gode beslutninger herunder hvordan ulike modeller for prisdannelse vil påvirke kraftflyten mellom ulike prisområder. Det endelige mandatet til utvalget vil utformes etter at energikommisjonen har levert sin utredning 1. februar 2023.

Regjeringen har også arbeidet med en styringsmekanisme som sikrer at mer vann spares i magasinene ved lave magasinnivåer, og at eksporten av kraft i slike tilfeller da begrenses. Regjeringen tar sikte på å legge fram denne mekanismen snart.

Med hilsen

Terje Aasland

